

Zbigniew Sławiński

"Uprawlenie Sowremiennoj bibliotekoj. Natolnaja kniga menedżera", Moskwa 1999 : [recenzja]

Biblioteka 4 (13), 135-136

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uprawienie Sowremiennoj bibliotekoj. Nastolnaja kniga menedżera. Moskwa 1999.

Aktywne i efektywne kierowanie współczesną biblioteką, stałe udoskonalanie jej pracy i uzyskiwanie coraz lepszych wyników w zaspokajaniu potrzeb czytelniczych nie jest możliwe bez zrozumienia procesów zachodzących we współczesnym świecie i tendencji mających miejsce we współczesnym bibliotekarstwie. Stąd też ukazanie się książki *Uprawienie Sowremiennoj bibliotekoj. Nastolnaja kniga menedżera* (Moskwa 1999 ss. 128) powinna pomóc, głównie kadrze kierowniczej dużych bibliotek, nie tylko w Rosji.

Książka stanowi zbiór artykułów poświęconych różnym aspektom zarządzania współczesnymi bibliotekami. Przy wyborze tematyki artykułów redakcja kierowała się zmianami, które zachodzą w działalności bibliotek pod wpływem rozwoju nowych technologii w informacji i telekomunikacji, ograniczenia finansowania bibliotek przez państwo w niestabilnych socjalno-ekonomicznych warunkach czy aktywnego uczestnictwa w międzynarodowych organizacjach bibliotekarskich, głównie IFLA - w rozwiązywaniu najważniejszych problemów stojących przed światowym bibliotekarstwem.

W zbiorze artykułów znalazły miejsce tylko niektóre aktualne zagadnienia nurtujących bibliotekarzy w świecie.

Praca składa się z 10 artykułów ujętych w 5-ciu grupach zagadnień.

Grupa pierwsza "Systemy biblioteczne" omawia:

- projekt systemu biblioteczno-informacyjnego bibliotek publicznych Moskwy;
- system zarządzania i finansowania bibliotek publicznych Wielkiej Brytanii.

Projekt systemu biblioteczno-informacyjnego bibliotek publicznych Moskwy przewiduje połączenie na bazie technologii internetu 400 bibliotek Moskwy i miejskich bibliotek rejonu moskiewskiego. Autor omawia warunki i potrzeby techniczne realizowanego systemu oraz podkreśla aspekt połączenia sieci moskiewskiej z głównymi sieciami informatycznymi w świecie.

Artykuł drugi omawia podstawy prawne bibliotek publicznych w Anglii ich kierunki rozwoju oraz określa rolę Ministra Kultury, Środków Masowej Informacji i Sportu odpowiedzialnego za politykę biblioteczną. Przedstawia sposoby finansowania bibliotek, podkreśla rolę dotacji celowych (np. na podwyższenie kwalifikacji bibliotekarzy) oraz konkursów ministerialnych dla bibliotek na realizację określonych zamierzeń w bibliotekach, wskazuje na rolę samorządu w utrzymaniu bibliotek oraz na konieczność pozyskiwania przez bibliotekę środków pozabudżetowych (np. loterie na cele bibliotek).

Grupa druga jest poświęcona tematyce "prawo autorskie i biblioteki".

W jej skład wchodzi 3 artykuły:

Zagadnienie ochrony praw autorskich przy wykorzystywaniu publikacji w bibliotekach Unii Europejskiej. Krótki przegląd powstawania współczesnego prawa o ochronie praw autorskich Wielkiej Brytanii
Prawo autorskie w Niemczech - na drodze do uaktualnienia.

W związku z rozwojem nowych technologii wykorzystywanych przez biblioteki - internet, czasopisma elektroniczne, CD-ROMY sieciowe - zwiększających dostęp do informacji zaostriżył się problem praw autorskich. Szybki rozwój nowych form informacji nie znalazł odpowiedzi w postaci nowego prawa autorskiego. Autorzy domagają się opłat za wykorzystywanie ich utworów. Z tego względu w ramach Unii Europejskiej przygotowuje się szereg dokumentów prawnych, od których w dużej mierze będzie zależał rozwój bibliotek. Przedstawiono obowiązujące w Unii Europejskiej i Rosji prawo w tym zakresie, podkreślając konflikt interesów autor-biblioteka-swobodny dostęp do informacji.

Najbliższe lata przyniosą prawne rozwiązania tego problemu. Dokładnie zostały tu przedstawione ustawy o prawie autorskim w odniesieniu do bibliotek Wielkiej Brytanii i Niemiec.

Trzecia część pracy analizuje zagadnienie ustawicznego kształcenia bibliotekarzy. Autor uważa, że tylko takie kształcenie stanowi środek profesjonalnego przygotowania do nowych wyzwań zawodowych i zadań. Masowe wprowadzenie technologii elektronicznej do bibliotek wymusza takie kształcenie. Podkreśla rolę prasy fachowej, seminariów tematycznych i konferencji, podaje przykłady działań w tym zakresie w krajach Europy i USA. Wysoko ocenia międzynarodowe programy kształcenia realizowane w świecie przez IFLA, w tym w USA. Omawia także rosyjsko-ukraiński projekt dokształcania bibliotekarzy, który został zrealizowany dzięki europejskiemu programowi pomocniczemu. Projekt trwał 2 lata i

miął orientację praktyczną. Składał się z 6 seminarium regionalnych w 6-ciu różnych miastach Rosji i Ukrainy.

Czwarta część pracy omawia na przykładzie USA wykorzystywanie kontraktów w organizacji pracy bibliotecznej. Niektóre zadania czy funkcje bibliotek mogą być wypełniane przez różne instytucje. W ten sposób można obniżyć koszty i poprawić poziom usług bibliotecznych. Tego typu usługi mogą być wykonywane przez inne biblioteki posiadające wyższy stopień organizacji i dobre kadry, firmy zajmujące się dystrybucją książek i czasopism i różne firmy zajmujące się działalnością informacyjną. Zasada kontraktu może być wykorzystywana przy gromadzeniu i katalogowaniu, projektowaniu i wdrażanie systemów bibliotecznych, obsługi bibliograficznej i informacyjnej. Początkiem tego typu działalności była sprzedaż na początku XX wieku kartotek katalogowych Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie na zasadach komercyjnych.

Autor przedstawia funkcjonowanie kontraktów w różnego typu bibliotekach i uważa to za metodę rozwiązywania trudnych problemów bibliotek.

Ostatnia część pracy omawia rolę IFLA we współczesnym zarządzaniu zasobami bibliotecznymi. Przedstawia plany i programy działalności organizacji w odniesieniu do problemów współczesnego bibliotekarstwa, formy pomocy organizacjom narodowym a także program ochrony i konserwacji zbiorów.

Publikację kończy bardzo przydatny wykaz wykorzystanej literatury wraz z krótkimi notami omawiającymi, zwiększającymi jej przydatność dla omawianego tematu.

Książka ta może być użyteczna głównie dla kadry kierowniczej bibliotek oraz bibliotekoznawców zajmujących się kształceniem i dokształcaniem bibliotekarzy.

Zebrane artykuły poruszają wszystkie istotne problemy współczesnego bibliotekarstwa i nie szczędzą sobie pretensji do ich pogłębionej analizy.

Zbigniew Sławiński

Biblioteki publiczne w krajach Unii Europejskiej. Informator. Oprac. Grażyna Lewandowicz. Warszawa : Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2000.

Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej wydało jako czwartą z kolei pozycję w serii „Edukacja permanentna” przewodnik Grażyny Lewandowicz po bibliotekach publicznych 12 krajów Unii Europejskiej. Publikacja powstała w oparciu o publikację *Les bibliothèques Europe* (red. M. Poulain. Paris 1992) omawiającą bibliotekarstwo Belgii, Danii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Luksemburga, Niemiec, Portugalii, Wielkiej Brytanii i Włoch. Część informatora G. Lewandowicz poświęcona bibliotekarstwu Grecji, Portugalii, Włoch, Irlandii oraz Luksemburga oparta jest wyłącznie na tym opracowaniu i literaturze przedmiotu. Fragmenty poświęcone Francji, Hiszpanii i Danii mają charakter autorski i były opracowane w trakcie pobytów stypendialnych w tych krajach.

Autorka rozpoczyna książkę od przedstawienia polityki Unii Europejskiej i Wspólnoty Europejskiej jako najważniejszych organizacji zajmujących się w zjednoczonej Europie kulturą i polityką kulturalną. Ogólna polityka kulturalna określona w traktacie o UE ukierunkowana jest na przyspieszenie, pomaganie i ewentualnie uzupełnianie działań mających na celu pogłębienie znajomości i upowszechnianie kultury oraz historii narodów europejskich, utrzymanie i ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ogólnoeuropejskim, wymianę kulturalną o charakterze niekomercyjnym, twórczość artystyczną i literacką, współpracę z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi. Poszczególne tematy podejmowane są przez Radę Europy w formie wieloletnich projektów.

W roku 1985 Rada Ministrów Kultury krajów Wspólnoty Europejskiej podjęła uchwałę, w której apelowano o współpracę „między bibliotekami w dziedzinie informacji” oraz powołano Komisję, mającą zająć się problematyką bibliotek, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego zgromadzonego w bibliotekach europejskich.

Komisja ta przyjęła w roku 1987 następujące zadania do realizacji:

1. Promocja możliwości i dostępu do współczesnych, nowoczesnych usług bibliotecznych;